

تجربه رادیو در فرانسه

● ترجمه: محمد خانیان

مقدمه

رادیو از بدو تأسیسش در فاصله دو جنگ جهانی تا به امروز، پیوسته به گونه‌ای قابل ملاحظه تأثیرگذار بوده است. این وسیله ارتباطی از چنان قابلیت دسترسی بالایی برخوردار است که حتی برای مردم بی‌سواد و ساکنان مناطقی که فاقد الکتریسته می‌باشند به سهولت قابل استفاده بوده و همچنین می‌تواند در حین انجام سایر فعالیت‌ها شنیده شود. علاوه بر این، رادیو به راحتی امکان انکاس مستقیم سخنان شنوندگان خود را فراهم می‌آورد؛ امری که موجب می‌شود تا این وسیله به عنوان فعال‌ترین و در عین حال «غیر قابل کنترل‌ترین» رسانه مطرح گردد.

کشور فرانسه با دارابودن بیش از ۱۰۰۰ ایستگاه رادیویی، در سطحی بسیار بالاتر از آلمان و بریتانیا، در کنار ایتالیا قرار گرفته است. همچنین این کشور با دراختیارداشتن ۵۰۰ شرکت رادیویی برآمده از عصر «رادیوهای آزاد»، از سایر کشورها متمایز می‌باشد.

درآمدهای حاصل از تبلیغات که گواه پویایی و سلامت رادیو می‌باشند، در این کشور بالاتر از سایر کشورهای است، به طوری که در سال ۲۰۰۴ این درآمدها بالغ بر ۲/۹ میلیارد یورو بوده است. در بین فرانسوی‌ها رادیو بیش از سایر رسانه‌ها مورد توجه است، به گونه‌ای که ۷/۸۷٪ ایشان دست‌کم روزی یکبار، حدوداً به مدت ۱۹۲ دقیقه به آن گوش می‌دهند. هر خانوار به طور متوسط شش دستگاه رادیو در اختیار دارد. صبح‌ها بین ساعات هفت تا نه که رادیو بیشترین تعداد شنونده را دارد، مناسب‌ترین زمان جهت پخش پیام‌های تبلیغاتی می‌باشد. در این فاصله زمانی، روزنامه‌نگاران و سیاستمداران صاحب‌نام به تجزیه و تحلیل اخبار روز از طریق رادیوهای عمومی (généralistes) می‌پردازنند. در همین راستا از سال‌ها پیش به این سو الن دوامل (Alain Duhamel) نطق خود را در رادیو **LTR** در ساعت ۷:۵۰ شروع می‌کند و ژان-پیر الکاباچ (Jean-pierre Elkabbach) نیز در ساعت

رادیو

۱ به مصاحبه با شخصیت‌های سیاسی در رادیو اروپای ۱ می‌پردازد.

در حوزه رادیو تنوع زیادی وجود دارد که از جمله می‌توان به برنامه‌های تربیون آزاد مورد علاقه جوانان، رادیوهای موسیقی و رادیوهای عمومی اشاره نمود که بر سر جذب شونده و پیام‌های تبلیغاتی با یکدیگر به رقابت می‌پردازند. در پی این رقابت‌ها، رادیوهای خصوصی رادیوهای دولتی را به تصرف انحصاری فرکانس‌ها متهم می‌کنند. این کشمکش‌ها گواه آن است که رادیو واحدی زنده و مطالبه‌جوست که در آن رقابت‌ها به اوج خود می‌رسند.

پیشینه‌ای طولانی بین خصوصی و دولتی
سیستمی بدوان خصوصی که با شروع جنگ متوقف گردید
رادیو از لحاظ قدمت تاریخی پس از مطبوعات نوشتاری، دومین

رادیو ورونیکا
اولین رادیوی
غیرقانونی در اروپا
بود که پخش
برنامه‌های خود را
از روی یک کشتی
در وسط دریای
هلند آغاز نمود.

اینگونه رادیو خود را به عنوان رسانه غالب تحمیل نمود. در زمان جنگ، رادیو نقش مهمی را بر عهده گرفت و در حالی که مطبوعات نوشتاری تحت کنترل بودند، مورد استفاده آلمانی‌ها، ویشی (vichy) و گروه مقاومت فرانسه قرار گرفت. حتی ژنرال دو گل فراخوان ۱۸ ژوئن خود را از طریق رادیو لندن اعلام نمود. اما پس از جنگ و به دنبال آزادسازی فرانسه، دولت در اقدامی انحصار طلبانه پس از متصادره ایستگاه‌های خصوصی، مرکز پخش رادیو فرانسه (RDF) را دایر نمود و ایستگاه‌های فرستنده آن را در سراسر کشور مستقر ساخت. در پی این اقدام، رادیو پاریس انتر پخش برنامه‌های خود را بر روی امواج بلند از طریق فرستنده ال‌ویس (Allouis) واقع در منطقه شر (cher) آغاز کرد. اما در

رسانه به حساب می‌آید. پیدایش آن به سال ۱۸۹۶ یعنی زمانی بر می‌گردد که مارکونی از کشور ایتالیا، آن را بر روی کشتی آزمایش کرد. در فرانسه نخستین برنامه‌ها از روی برج ایفل در سال ۱۹۲۱ پخش شد. در ابتدا موریس پریوا (Maurice Privat) ایستگاه رادیولا را تأسیس کرد که بعداً به رادیو پاریس تغییر نام داد. سپس به دنبال وی، پل دوپوی، مدیر روزنامه لو پنی پاریزین (Le Petit Parisien) ایستگاه پاریس را راهاندازی نمود. در ادامه تقریباً در تمامی شهرهای بزرگ، رادیوهایی خصوصی و دولتی به وجود آمدند.

در سال ۱۹۲۹ ژان آنتوان - روزنامه‌نگار در نشریه لانترازیزان (L'Intransigeant) - از نخستین دوره مسابقات تور دو فرانس

سال ۱۹۴۹ به دنبال ظهور تلویزیون، RDF به مرکز پخش رادیو-تلویزیون فرانسه (RTF) تغییر نام داد.

RTF و رادیوهای برومنزی

در خلال جنگ جهانی دوم شرکت مالی رادیو (SOFIRA) با سرمایه‌گذاری مشترک آلمان و فرانسه تأسیس گردید، اما با آزادسازی فرانسه، اموال آلمانی‌ها توقیف شد و شرکت مزبور با ساختار جدیدی با نام SOFIRAD به تأمین منافع دولت در رادیو تا سال ۲۰۰۱ ادامه داد.

SOFIRAD پس از شکل‌گیری، به صورت شریک مالی رادیوهای برومنزی‌ای درآمد که از طریق فرستنده‌های مستقر در خارج از کشور برای داخل برنامه پخش می‌کردند. ازین این رادیوها می‌توان به رادیو لوکزامبورگ و رادیو آندور اشاره کرد که به ترتیب پخش برنامه‌های خود را از سال ۱۹۲۵ و ۱۹۳۹ آغاز کرده بودند. رادیوی دیگر، رادیو مونت کارلو نام داشت که از سال ۱۹۴۳ اقدام به پخش برنامه برای جنوب کشور نموده بود. به دنبال شکل‌گیری این شرکت‌ها، رادیو دره‌های آندور (Andorre) که در سال ۱۹۵۱ راهاندازی شده بود، پس از تغییر نام به رادیو جنوب (Sud Radio)، در تولوز استقرار یافت و پخش برنامه‌های خود را برای منطقه پنهان‌ور غرب کشور آغاز کرد. رادیو

گروه‌های عمده رادیویی

- براساس نظرسنجی مدیامتری بروی ۷۵۰۰۰ نفر بین ژانویه تا مارس ۲۰۰۵، دوشنبه‌ها تا جمعه‌ها
- براساس گزارش فعالیت شورای عالی صداوسیما در سال ۲۰۰۴

گروه	مجموع شوندگان روزانه ^(۱)	فرکانس‌های FM	تعداد شوندگان	احتمالی	رقم معاملات گروه	سهامدار اصلی	دوصد شوندگان سایر ایستگاه‌های گروه
رادیو فرانس	٪۱۰/۲	۲۶۰۰	---	۵۱۹	دولت	فرانس انفو ٪۹/۶، فرانس کولتور ۱/۲، فرانس موزیک ٪۶/۸، لو موو ٪۱/۸، فرانس بلو ٪۶/۸	
RTL گروه	٪۱۲/۱	۴۸۱۳	۱۱۰	۲۴۴	RTL GROUP	٪۴/۶ RTL ٪۶/۶ فان رادیو	
لگاردر (Lagardère)	٪۱۲/۱	۵۶۰	۱۱۴	۲۰۰	لگاردر	٪۵/۸ اروپا ۳ ٪۵/۵ RFM	
NRJ گروه	٪۱۲/۵	۶۴۹	۱۳۲	۳۲۵	ژان-پل بودکرو	٪۶ Chérie FM Rire et Chanson ٪۳/۶ نوستالژی	
نکست رادیو (Nextradio)	RMC Info	۱۳۶	۲۸	۱۸	Nextradio	٪۴/۲ BFM	

اروپای ۱ پخش برنامه‌های خود را از طریق فرستنده‌هایی در ناحیه سار آلمان در سال ۱۹۵۵ آغاز نمود.

در سال ۱۹۶۳، مرکز پخش رادیو-تلویزیون فرانسه (RTF) به ساختمان بزرگ و مدور خانه رادیو واقع در حاشیه رودخانه

رادیو، واحدی پویا و متنوع

قطب دولتی نیرومند

رادیو فرانس

برخلاف BBC بریتانیا، ARD آلمان و RAI ایتالیا، کلیه

کردن سازوکار چهار شبکه موجود، دست به سازماندهی مجدد فرکانس‌ها زد. این شبکه‌ها عبارت بودند از: رادیو فرانس‌های محلی، رادیو بلوهای بزرگ‌سالان (Radio Bleue)، اف.ای.پ. ها (FIP) و لوموو. در طی این عملیات، از ترکیب رادیوهای محلی (FIP) و لوموو، رادیو فرانس بلو (France Bleu) به وجود آمد. همچنین تعداد ایستگاه‌های **FIP** از نه به چهار ایستگاه مستقر در شهرهای بزرگ پاریس، بوردو، استراسبورگ و نانت کاهش یافت.

چهار سال بعد در سال ۲۰۰۴ کاوادا ریاست رادیو را به منظور حضور در عرصه سیاست ترک نمود. وی با انتخاب شدن به عنوان نماینده UDF (اتحاد برای دموکراسی فرانسه) در اروپا، عملاً به سال‌ها فعالیت روزنامه‌نگاری (به‌ویژه برنامه پیشروی فرن، پخش شده از فرانس^۳) و مدیریت رسانه‌های صوتی تصویری دولتی (ریاست RFO و Cinquième la Cluzel) اش خاتمه داد. پس از وی تا به امروز ریاست رادیو فرانس بر عهده ژان پول کلوزل (Jean-Paul Cluzel) بوده است. نامبرده همچنین از سال ۱۹۹۹ تاکنون به عنوان بازرس امور مالی در رأس رادیو فرانس انتناسيونال انعام وظیفه نموده است. رادیو فرانس همانند سایر تشکیلات صوتی و تصویری دولتی، کشمکش‌های اجتماعی غالباً طولانی‌مدتی را

رادیوها و تلویزیون‌های عمده دولتی در فرانسه در دو بخش مجزا یعنی رادیو فرانس و فرانس تلویزیون متصرف شده‌اند.

رادیو فرانس با دراختیارداشتن ۴۰۰ کارمند دائمی که بیش از ۶۰۰ نفرشان روزنامه‌نگار هستند، در چندین حوزه فعالیت می‌کند. مهم‌ترین بخش‌های این رادیو یعنی فرانس انتر (ایستگاه تاریخی بازمانده از پاریس انتر) و فرانس انفو (France Info) (شبکه خبری ۲۴ ساعته، راهاندازی شده در سال ۱۹۸۷ توسط ژروم بلای) هر یک در حدود ۱۰٪ از شنوندگان روزانه رادیو را به خود اختصاص داده‌اند. فرانس انفو همانند روزنامه‌های ملی و تلویزیون‌های خبری ۲۴ ساعته، رویدادهای روز را حساسیت بسیار بالای دنبال می‌کند. تعداد شنوندگان روزانه این رادیو در خلال جنگ عراق و یا در زمان شکل‌گیری اعتصابات علیه بازنیستگی‌ها در سال ۲۰۰۳، بالغ بر ۱۱/۶٪، یعنی معادل تعداد شنوندگان رادیو **NRJ** در همان زمان بوده است. رادیو فرانس بلو با پخش برنامه‌های خود از طریق ۴۳ ایستگاه منطقه‌ای توانسته است حدوداً ۷٪ شنوندگان رادیو را به خود اختصاص دهد. سایر ایستگاه‌ها همانند فرانس کلتور (France culture) و فرانس موزیک دارای شنوندگانی وفادارتر اما پرتوسعه‌اند. تعداد این شنوندگان بین یک تا دو درصد مجموع شنوندگان روزانه رادیو

به خصوص پیرامون مطالبات حقوقی و دستمزدها شاهد بوده است.

نقاط عطف تاریخچه رادیو فرانس انتر

رادیو فرانس به‌واسطه پخش برنامه‌های بسیار طولانی مدت توسط مجریانی قدیمی، دارای پیشینه تاریخی بر جسته‌ای است. از جمله این برنامه‌ها می‌توان به تداوم پخش برنامه نقاب و پر از سال ۱۹۵۴ و برنامه مسابقه هزار فرانکی از ۱۹۵۷ تا به امروز و پخش برنامه رادیوسکوپی ژاک شانسل (Jacques Chancel) از ۱۹۸۲ تا ۱۹۶۸ اشاره نمود. همچنین کلد ویله از سن ۱۹ سالگی به مدت چهل سال به عنوان دستیار ژوژه آرتور در تهیه برنامه باشگاه پاپ (شروع شده از ۱۹۶۵) به وی کمک کرده است. نامبرده همچنین برنامه‌هایی مذهبی همچون دادگاه هذیان‌گویی‌های علی و پیشرفت یا رویا را تهیه نموده است. ژوژه آرتور در سال ۲۰۰۵ اجرای برنامه خود را متوقف نمود.

می‌باشد. رادیو اف.ای.پ. (FIP) (راهاندازی شده در سال ۱۹۷۱) و رادیو لوموو (Le Mouve) (مستقر در شهر تولوز)، به جوانان اختصاص داده شده‌اند. علاوه بر این، رادیو فرانس دارای مؤسسه‌های نهادهای موسیقی بزرگی همچون ارکستر ملی و گروه کر رادیو فرانس می‌باشد که بیش از ۳۰۰ موسیقیدان را در استخدام خود دارند.

پخش پیام‌های بازگانی از طریق این رادیو قدغن بوده است؛ امری که دستمایه این شعار ژاکلین بودریه (Baudrier)، رئیس وقت رادیو در سال‌های ۷۰ قرار گرفت که می‌گفت: «به تفاوت گوش دهید». البته باید گفت که پخش پیام‌های تبلیغاتی سازمان‌های شناخته‌شده‌ای همچون بانک‌ها و مؤسسه‌ای میزبان تبلیغات را برآورد کرد. رادیو فرانس و روزنامه‌نگاران این میزان تبلیغات را برنتایده‌اند. اکثر تلویزیون‌های دولتی پیشی گرفته است.

-در سپتمبر سال ۲۰۰۰ ژان ماری کاوادا (Marie Cavada)- در سیپامبر سال ۲۰۰۰ وقت رادیو فرانس - در عملیاتی گستره با منطقی-

رؤسای رادیو فرانس

- ژاکلین بودریه (۱۹۷۵-۱۹۸۱)
- میشل کوتا (۱۹۸۲-۱۹۸۴)
- ژان-نوئل ژانی (۱۹۸۶-۱۹۸۲)
- رونال فور (۱۹۸۶-۱۹۸۷)
- ژان مائو (۱۹۸۹-۱۹۹۵)
- میشل بو بون (۱۹۹۵-۱۹۹۸)
- ژان-ماری کاوا (۱۹۹۸-۲۰۰۴)
- ژان-پل کلوزل (۲۰۰۴ تا به امروز)

RFI

در کشورهای آفریقایی فرانسوی زبان که در آنها مطبوعات توسعه چندانی نیافرته و رادیوهای ملی غالباً به صورت ابزار تبلیغاتی درآمده‌اند، **RFI** نقش بسیار تأثیرگذاری را ایفا می‌کند. این رادیو در قیاس با سرویس جهانی **BBC**، صدای آمریکا و دویچه وله آلمان توانسته است طیف بسیار وسیعتری از شنوندگان را به عنوان مثال در داکار یا اوآگادوگو به سوی خود جذب کند. اما با وجود این بین این رادیو با دول و قوای سیاسی کشورهای مزبور روابط تیرهای حاکم می‌باشد، به گونه‌ای که ما در این کشورها شاهد اخراج روزنامه‌نگاران، عدم تمدید اعتبارنامه ایشان و به تعليق درآمدن پخش برنامه‌های رادیویی هستیم. این روابط بحرانی در اکتبر ۲۰۰۳ قبل ژان هلن (Jean Helene) رئیس اسبق پخش آفریقای **RFI** را به دنبال داشت.

رادیو **RFI** با داشتن ۴۵ میلیون نفر مخاطب در سراسر جهان که نیمی از ایشان آفریقایی می‌باشد، عضو تشکیلات صوتی تصویری خارجی وابسته به وزارت امور خارجه است. این رادیو که در سال ۱۹۷۵ در دل رادیو فرانس شکل گرفت در واقع وارد همان رادیوی مستعمرات (Poste colonial) بود که از دهه ۳۰ فعالیت خود را آغاز کرده بود. اما این رادیو در سال ۱۹۸۷ به صورت مستقل درآمد و خود دارای چندین شعبه گردید که از جمله می‌توان به رادیو پاریس لیسیون (Radio Paris Lisbonne) و نیز رادیو **Moen-Orient RMC** اشاره نمود که کشورهای خاور نزدیک را تحت پوشش خود قرار داده است. برنامه‌های رادیو **RFI** به زبان فرانسه و ۱۷ زبان خارجی دیگر پخش می‌شود. رادیوهای بین‌المللی همیشه برنامه‌های خود را بر روی امواج کوتاه پخش نموده‌اند. اما این روش بسیار پرهیزینه بوده و صدای پخش شده از کیفیت پایینی برخوردار است؛ به همین دلیل از چند سال قبل **RFI** به منظور رقابت با سایر رادیوهای بالاتر بردن کیفیت صدای خود در شهرهای بزرگ، پخش برنامه‌های خود را بر روی امواج FM آغاز کرده است و بدین ترتیب امروزه پخش برنامه‌های این رادیو بر روی امواج کوتاه در اروپای شرقی و آمریکای شمالی متوقف گردیده است.

در خود کشور فرانسه **RFI** تنها در ایل دوفرانس بر روی

امواج FM به زبان فرانسه و بر روی امواج متوسط هم به زبان فرانسه و هم به ۱۷ زبان دیگر برنامه پخش می‌کند. این رادیو میزان قابل ملاحظه ۲/۵٪ شونده، به خصوص در بین جوامع آفریقایی مستقر در فرانسه را به خود اختصاص داده است. اما موقوفیت رادیو فراتر از این میزان می‌باشد، زیرا در قیاس با سایر رادیوهای ملی، اطلاعات بین‌المللی بسیار گسترده‌تری را در اختیار مخاطبان خود قرار می‌دهد.

RFI که از سال ۲۰۰۴ تاکنون تحت ریاست آنتوان شوارتز (Antonie Schwartz) اداره می‌شود، از بودجه ۱۲۹ میلیون یورویی برخوردار است. این بودجه توسط وزارت امور خارجه و از طریق اخذ آبونمان تأمین می‌شود. این رادیو در حدود ۸۰۰ کارمند دائمی در اختیار دارد که ۳۰۰ نفرشان روزنامه‌نگار هستند؛ علاوه بر آن ۳۰۰ خبرنگار در خارج از کشور به این رادیو یاری می‌رسانند که در حدود ۱۰ نفر از ایشان بهطور دائمی در خدمت رادیو هستند.

فرانس انفو همانند روزنامه‌های ملی و تلویزیون‌های خبری ۲۴ ساعته، رویدادهای روز را با حساسیت بسیار بالای دنبال می‌کند. تعداد شنوندگان روزانه این رادیو در خلال جنگ عراق و یا در زمان شکل‌گیری اعتصابات علیه بازنشستگی‌ها در سال ۲۰۰۳، بالغ بر ۱۱/۶٪، یعنی معادل تعداد شنوندگان رادیو **NRJ در همان زمان بوده است.**

گروههای بزرگ ملی غیردولتی امروزه در فرانسه چهار گروه عمده ملی غیردولتی وجود دارد. در واقع رادیوهای برون‌مرزی قدیمی - مثل **RTL**، اروپای ۱ و **RMC** - به تدریج رادیوهایی را که در پی آزادسازی امواج به وجود آمده بودند، بازخرید نموده و از این طریق گروههای ملی را تشکیل دادند. از بین همه آن رادیوهای نوظهور تنها **NRJ** توانست حضور خود را به صورت یک گروه ملی در کنار رادیوهای قدیمی نامبرده شده تحمیل نماید. به موجب قوانین منع تمرکز مشاغل، گروههای رادیویی نمی‌توانند بیش از ۱۵۰ میلیون شنونده بالقوه داشته باشند که این رقم مجموع شنوندگان بالقوه تمامی استگاههای آنها را دربرمی‌گیرد. به موجب این قانون و با توجه به جمعیت ۶۵ میلیونی فرانسه، هر گروه تنها می‌تواند سه یا چهار شبکه ملی در اختیار داشته باشد.

جذب شنونده شرطی اساسی برای فعالیت رادیوهای غیردولتی

است، زیرا این رادیوها مخارج خود را به طور کامل از طریق پخش تبلیغات تأمین می‌کنند. از اول ژانویه ۲۰۰۷ شبکه گسترده توزیع محصولات اجزا خواهد یافت تا تبلیغ محصولات خود را از طریق کانال‌های تلویزیونی ملی هرتزی پخش نماید؛ امری که چشم‌انداز اقتصادی رادیو را در معرض خطر قرار خواهد داد، زیرا تقریباً یک سوم درآمدهای رادیو از راه پخش این تبلیغات به دست می‌آید.

RTL Group

RTL به مدت ۲۰ سال در صدر رادیوهای فرانسه قرار داشت تا اینکه مؤسسه مدیامتری (Médiamétrie) در سال ۲۰۰۲ زیر فشار رادیوهای موسیقی، جوانان ۱۳ تا ۱۵ ساله را در نظرسنجی خود شرکت داد و بدین ترتیب **RTL** جای خود را به **NRJ** واگذار نمود؛ اما با وجود این **RTL** همچنان یکی از پرشونده‌ترین رادیوها با جذب ۱۲/۱٪ شنونده باقی مانده است.

RTL همچنین یکی از قدیمی‌ترین رادیوهای اروپاست.

رادیو اروپای ۱ جهت
پوشش مستقیم
رویدادها، در اقدامی
ابتکاری موتورسیکلت
خبرنگاران خود را
نخست به دستگاه‌های
رادیو - تلفن و سپس
به مانگنهای ناگرا
مجهز نمود.

RTL پیوستند. در سال ۲۰۰۱ گروه برتسمن همچنین اقدام به بازخرید سهام گروه **Bruxelles Lambert** نمود. رقم معاملات انجام گرفته توسط **RTL Group** بالغ بر ۴/۴ میلیارد یورو، یعنی معادل ۲۰٪ کل معاملات گروه برتسمن، می‌باشد. مجموعه مورد اشاره که از سال ۲۰۰۳ زیر نظر گهارد تسیلر هدایت می‌شود بسیار سودآور بوده است، به گونه‌ای که ۴٪ از سود به دست آمده گروه توسط آن تأمین شده است. در سال ۱۹۶۶ ژان فاران پس از قرارگرفتن در رأس رادیو لوکزامبورگ آن را مجدداً **RTL** نامگذاری نمود. **RTL** لا براتوار تولید برنامه‌هایی متفاوت از برنامه‌های **RTF** بود، به گونه‌ای که این رادیو در زمینه موسیقی با سبک‌های یه یه (yé yé) و راک

سلف وی رادیو لوکزامبورگ بود که در سال ۱۹۲۵ پخش برنامه‌های خود را از لوکزامبورگ آغاز کرده بود. در سال ۱۹۳۱ کمپانی پخش رادیویی لوکزامبورگ (CLR) تأسیس گردید؛ این کمپانی پنج سال بعد استودیویی در خیابان بایارد پاریس دایر نمود. با پایان گرفتن جنگ، کمپانی مزبور پخش برنامه‌های خود را مجدداً از سر گرفت و بدین ترتیب انحصار رسانه‌ای نوبای دولتی در فرانسه را دور زد. اما در سال ۱۹۵۴ دولت فرانسه از طریق SOFIRAD در سرمایه کمپانی سهیم شد و به دنبال آن کمپانی CLR به صورت کمپانی پخش برنامه‌های تلویزیونی لوکزامبورگ (CLT) درآمد. **RTL** شعبه رادیو تلویزیونی گروه آلمانی برتسمن (Bertelsmann) می‌باشد که مقر آن در لوکزامبورگ قرار دارد و

و در حوزه خبر با ارائه گزارش‌های مستقیمی از جنگ الجزایر و حوادث مه ۱۹۶۸ رویکردی متفاوت را در پیش گرفت. در همین راستا در سال ۱۹۵۰ اجرای مسابقه رهاکن یا سبقت بگیر و در سال ۱۹۶۱ سریال لوکنت دو مونت-کریستو (Cristo de monte) می‌باشد که این سریال پاسکال، فرانسواز فابیان و میشل گالا برو آغاز گردید. در سال ۱۹۷۲ ماقس مینه برنامه راندگان کامپیون، دوست‌داشتمنی هستند و در سال ۱۹۷۷ فیلیپ بووار برنامه کله‌گنده‌ها را بر روی آتن برندند. در سال ۱۹۷۲ ژاک ریگو به ریاست رادیو برگزیده شد و بیش از ۲۰ سال در این پست باقی ماند. فیلیپ لابرو از سال ۱۹۸۵ به بعد مدیر کل برنامه‌ها شد. RTL در سال ۲۰۰۰ به دنبال جایگزینی رومی‌سترهای جایی ژاک ریگو یک دوره بحران را پشت سر نهاد؛ زیرا مدیر جدید استفان دوامل - بهمنظور جذب نیروهای جوان‌تر، کریستف دوکوان را جانشین فیلیپ بووار، مجری افسانه‌ای برنامه کله‌گنده‌ها نمود. همین امر سبب شد تا رادیو به طور ناگهانی دو میلیون نفر از شنوندگانش را از دست بدهد. اما یکسال بعد فیلیپ بووار اجرای برنامه‌اش را مجدداً به دست گرفت و استفان دوامل جای خود را به روبن لوپرو، کارمند سابق M6 داد. علاوه بر این فیلیپ لابرو گروه را ترک کرد تا به عنوان مشاور، گروه بلوره را در زمینه توسعه ساختار صوتی- تصویری اش یاری دهد. سرانجام در سال ۲۰۰۵ روبن لوپرو ریاست هیئت مدیره را به آکسل دورو، رئیس پیشین RTL2، فان رادیو (Fun Radio) و شرکت تولیدی Endemol Dévelopement واگذار نمود.

گروه رادیویی RTL با ارائه‌دازی RTL2 و بازخرید Radio Fun دارای سه شبکه و ۲۴۴ میلیون یورو سرمایه می‌باشد. این گروه هنوز با سقف مجاز تمرکز مشاغل فاصله دارد و می‌تواند با دراختیار گرفتن شبکه چهارم ابعاد خود را گسترشده‌تر نماید. RTL که زمانی علاقه‌مند به بازخرید RMC بود در نهایت ۲۰٪ رادیو جنوب (Sud Radio) را خریداری نمود. این گروه در مجموع ۲۳٪ شنونده را به خود اختصاص داده است. ایستگاه فان رادیو با اختصاص ۶/۶٪ درصد شنونده به خود پس از NRJ و Skyrock در رده سوم رادیوهای مورد علاقه جوانان قرار گرفته است.

فان رادیو در سال ۱۹۸۵ توسط گروهی از کارمندان جدشده از NRJ تأسیس گردید. این رادیو در سال ۱۹۹۱ آرتور را به عنوان مجری استخدام نمود، اما در سال ۱۹۹۴ به دنبال اجرای برنامه تریبون آزاد لوبن فان توسط دوک و دیفول تعداد شنوندگانش رو به کاهش نهاد. در حال حاضر سیاستین کویه هر بامداد با همان شبکه و سیاق ساخته پرداخته‌ای که موجب موقیتیش در TF1 شد، به اجرای برنامه در این رادیو می‌پردازد. فان رادیو در سال ۱۹۸۷ به گروه هرسان (Hersant) واگذار گردید. اما از سال ۱۹۹۳ به این سو CLT اقدام به بازخرید تدریجی آن نموده است.

گروه اروپای ۱

رادیو اروپای ۱ در سال ۱۹۵۵ توسط تاجری رومانی‌الاصل

به نام شارل میشلسون (Charles Michelson) راه‌اندازی شد. اما به دلیل ناتوانی رادیو در کسب درآمد و به دنبال درخواست وزیر مالیات، یک میلیارد مخصوص در امور حمل و نقل و تسليحات نظامی به نام سیلوان فلوریا (Sylvain Floriat) سکان هدایت رادیو را در دست گرفت. چهار سال بعد از این تاریخ دولت از طریق شرکت مالی پخش رادیو Sofirad در سرمایه اولیه رادیوی مزبور شریک شد و آن را در سال ۱۹۶۷ رادیو اروپای ۱ نام‌گذاری نمود.

در آغاز، مدیریت رادیو به لویی مرن، مدیر اسبق برنامه‌های رادیو لوکامیورگ سپرده شد. تحت مدیریت وی، پیر بلمار برنامه‌ای با نام شما شگفت‌انگیز هستید را ساخت که در آن شنوندگان را به همبستگی فرامی‌خواند. پیر بونت برنامه سلام آقای شهردار و فرانک تنبو به همراه دانیل فیلیپاکی - عکاس سابق مجله پاریس - ماج برنامه سلام رفقا! را تدارک دیدند.

در سال ۱۹۵۹ سیلوان فلوریا و مارسل بلوستن - بلانش پس از تأسیس شرکتی تبلیغاتی موسوم به رژی شماره ۱ (Régie no 1) اقدام به تهیه صفحاتی تبلیغاتی جهت پخش به ویژه در ساعات پرشنونده بامدادی رادیو نمودند.

این رادیو در طی چندین دهه، بیشترین تعداد روزنامه‌نگار، مجری و کمدین را در استخدام خود داشت. از جمله این روزنامه‌نگاران می‌توان به پیر دلانویه، ژاک آتنوان، ژان یان، موریس بورو و ژرژ فیو اشاره نمود که همگی با لوسین موریس همکاری می‌کردند. رادیو اروپای ۱ رادیویی جوان و مدرن بود که بر بنیاد موسیقی یه و جریان مخالف فرهنگ غالب استوار شده بود. این رادیو جهت پوشش مستقیم رویدادها، در اقدامی ابتکاری موتورسیکلت خبرنگاران خود را نخست به دستگاه‌های رادیو - تلفن و سپس به مانگنهای ناگرا مجهر نمود. همچنین این رادیو برای اولین بار در سال ۱۹۶۵ با کمک یک مؤسسه نظرسنجی نتایج انتخابات ریاست جمهوری را پیش‌بینی و اعلام کرد. رادیوی مزبور تحت هدایت یک روزنامه‌نگار مطبوعات یعنی موریس سیژل کوشید تا در حوزه خبر و به ویژه در جریان وقایع جنگ الجزایر و حوادث مه ۱۹۶۸ مستقل عمل نماید.

در سال ۱۹۷۴ به دنبال انتخاب‌شدن والری ژیسکار دستن (Valéry Giscard d'Estaing) به ریاست جمهوری، موریس سیژل به اتهام «دست‌انداختن رادیو» از کار برکنار گردید و ژان لوک لاگاردر (Jean-luc Lagardère) - جانشین سیلوان فلوریا - در رأس رادیو قرار گرفت. علاوه بر آن هیئت تحریریه رادیو به این موزوتو (Etienne Mogeotte) سپرده شد که وی از روزنامه‌نگاران مستعدی همچون شارل ویلن، آن سنکلر، میشل دروکر، میشل کوتا، کاترین نای، روزه کودرک و اولیور مازرول دعوت به همکاری کرد. در سال ۱۹۷۶ ژار کارپیور و آلن دوامل برنامه باشگاه مطبوعات را تدارک دیدند که با پخش آن بحث‌های سیاسی رونقی دوباره گرفت. به دنبال آن کولوش کمدین برنامه-

با داشتن ۱۲/۵٪ مخاطب، پرشنونده‌ترین رادیوی فرانسه می‌باشد. **NRJ** رادیوی نوآوری‌ها، در کانون توجه جوانان قرار دارد و حتی برنامه‌های تربیون آزاد آن مورد علاقه این قشر قرار گرفته است. در سال ۲۰۰۳ این رادیو به سبب پخش «سخنان توهین‌آمیز و مبتذل» از سوی CSA (شورای عالی رادیو و تلویزیون) بازخواست شد و در پی آن مora، مجری مشهور برنامه بازخواست شده، رادیو را ترک کرد.

سه سال بعد از راهاندازی **NRJ**، ژان-پل بودکرو (Jean-Paul Baudecroux) رادیوی **Chérie FM** را نیز راهاندازی نمود که بهویژه زنان را مورد خطاب قرار می‌داد. مارک پالن، آلن ویل، کریستف سابو و ژان-مارک موراندینی به ترتیب در پست مدیریت این رادیو خدمت نمودند. این رادیو در حال حاضر دارای ۶٪ شنونده می‌باشد. ژان-پل بودکرو در سال ۱۹۸۹ رادیوی **Rire et Chanson** برای مخاطبان جوان راهاندازی نمود که این رادیو نیز ۳/۶٪ شنونده دارد.

رادیو **Nostalzی** (Radio Nostalgie) در سال ۱۹۸۳ توسط پیر آبرتینی (Pierre Albertini) در لیون برای مخاطبان ۴۰ تا ۵۰ ساله راهاندازی شد. ۸٪ برنامه‌های این رادیو به زبان فرانسه تهیه می‌شود. **RMC** در سال ۱۹۸۵ به این رادیو علاقمند شد و چهار سال بعد کنترل آن را در دست گرفت، اما پس از فروپاشی **RMC** در سال ۱۹۸۹ **NRJ** اقدام به بازخرید آن نمود. در پی این خرید **NRJ** به منظور رعایت قانون منع تراکم مشاغل مجبور شد ابعاد شبکه **Rire et Chanson** را محدود سازد. از این زمان به بعد رادیو **Nostalzی** بر روی مخاطبان ۶۰ تا ۷۰ ساله متمرکز شد و توانست ۸٪ شنونده را به سوی خود جذب نماید. اما قانون منع تراکم مشاغل مانع از آن شد تا گروه مزبور اقدام به بازخرید **RMC** در سال ۱۹۹۸ نماید.

رقم کل معاملات گروه **NRJ** بالغ بر ۳۲۵ میلیون یورو است. این گروه هنوز تحت سرپرستی ژان-پل بودکرو سهامدار ۷۲٪ خود بوده و توansته است زیر نظر وی رکورد کسب درآمد در فرانسه را بشکند. سهامدار مورد اشاره با اتکا به موقوفیت داخلی خود در خارج از فرانسه سرمایه‌گذاری‌های متعددی انجام داده است؛ هرچند که وی در خارج از کشور برای کسب موفقیتی معادل موفقیت داخلی راهی بسیار طولانی پیش روی دارد. گروه **NRJ** در سویس، اتریش، بلژیک و بهویژه در بزرگترین بازار تبلیغاتی اروپا - یعنی آلمان - حضوری فعال دارد. علاوه بر آن گروه مزبور به منظور افزایش حضور خود در فرانسه و در تقابل با قطب انحصاری سابق، TDF (پخش تلویزیونی فرانسه) شعبه پخش رادیویی Towercast را دایر نمود. این گروه همچنین تاکنون برگاری راهپیمایی‌های متعددی را تدارک دیده است. در بهار ۲۰۰۵ گروه با پخش برنامه‌های **NRJ12** از طریق امواج تلویزیون آنالوگ زمینی رایگان، با رؤیاهای خویش پیوندی دوباره برقرار کرد و از این رهگذر انتقام شکست **TV6** را که در سال

های سرگرم‌کننده خود را آغاز نمود. در این زمان تعداد شنوندگان رادیو اروپایی ۱ به ۲۵٪ می‌رسید. با بهقدر رساندن چپ‌ها در فرانسه و در پی ظهور پرشمار رادیوهای خصوصی، رادیو اروپایی ۱ پرستلی را که متهم به «طرفداری از ژیسکار دستان» بودند پاکسازی نمود. در همین راستا نخست فیلیپ ژیلدا و سپس ایوان لووایی به عنوان مدیران رادیو منصب شدند. سرانجام رادیو در سال ۱۹۸۶ به دنبال خصوصی‌سازی به شرکت اشت (Hachette) که متعلق به ماترا و ژان-لوک لاگارد بود، فروخته شد.

در سال ۱۹۹۶ به دنبال شدت گرفتن رقابت بین رادیوهای نوظهور خصوصی، ژروم بلای، بنیانگذار رادیو فرانس انفو و ال.می.ای (LCI) فرا خوانده شد تا تعداد شنوندگان رادیو را مجددًا افزایش دهد. وی بدین منظور رادیو اروپا را تبدیل به رادیویی «گفتاری» نمود که در آن پخش برنامه‌های موسیقی و مسابقات به حداقل میزان خود تقیل یافته بود. وی همچنین لوران روکیه، کریستف دکاوان، ایو کالوی (مجری برنامه سین درباد، در رادیو فرانس)، میشل فیلد و ژان-مارک موراندینی را به همکاری فرا خواند. اما با وجود این، تدبیر تعداد شنوندگان رادیو در سال ۲۰۰۵ به ۱۰٪ کاهش یافت. به دنبال این کاهش ژروم بلای جای خود را به ژان-پیر الکاباج، رئیس شبکه پارلمانی سنا و اگذار نمود. مدیر جدید علاوه بر حفظ سمت قبلی، همچنان برنامه مصاحبه ساعت ۲۰:۰۰ خود را ادامه داد. رقم کل معاملات رادیو اروپایی بالغ بر ۲۰۰ میلیون یورو می‌باشد.

این رادیو به موجب قانون منع تراکم مشاغل ناچار شد در سال ۱۹۹۹ از رادیو **Skyrock** جدا شود، اما با وجود این همچنان دو شبکه سراسری دیگر را در اختیار خود نگه داشت؛ یکی از این دو شبکه رادیو اروپایی ۲ می‌باشد که رقیب مستقیم **NRJ** بوده و ۵/۸٪ شنونده دارد. از پایان تعطیلات ۲۰۰۴ به این سو، آرتور عصرها و مورا شبکه در این شبکه به اجرای برنامه می‌پردازند. شبکه دیگر **RFM** با ۵٪ شنونده می‌باشد. این شبکه در سال ۱۹۸۱ توسط پاتریک میر تأسیس شد، اما هشت سال بعد به گروهی بریتانیایی واگذار گردید. از سال ۱۹۹۲ به این سو نیز رادیو اروپایی در حال بازخرید مرحله‌ای آن است. شبکه مزبور پس از پخش برنامه‌های تربیون آزاد، از سال ۲۰۰۱ به بعد بر پخش موسیقی متتمرکز شده است.

گروه **NRJ**

گروه **NRJ** با چهار شبکه ملی خود (Chérie FM, NRS و **Rire et Chanson** و **Nostalzی**) ۳۰٪ شنونده را تحت پوشش خود قرار داده است که این رقم بیشتر از تعداد شنوندگان رادیو فرانس می‌باشد. رادیو **NRJ** در صدر رادیوهای گروه قرار دارد. این رادیو در سال ۱۹۸۱ تأسیس شد و نخست مورد توجه جوانان قرار گرفت. سه سال بعد ۳۰۰ هزار نفر در اعتراض به تعلیق جواز فعالیت رادیو توسط دولت به خیابان‌ها ریختند. امروزه این رادیو

رادیویی برونو مرزی فرانسه محسوب می‌شود. در سال ۱۹۴۳ به دنبال تمایل آلمانی‌ها برای ایجاد رادیویی تبلیغاتی در جنوب فرانسه، رادیو مونت کارلو راهاندازی شد. سپس مالکیت این رادیو به دولت موناکو و از طریق SOFIRAD به دولت فرانسه سپرده شد. رادیویی مزبور از سال ۱۹۶۵ پخش برنامه‌های خود را بر روی امواج بلند برای سراسر فرانسه و سپس بر روی امواج FM فقط برای جنوب فرانسه آغاز نمود.

این رادیو با بهره‌گیری از تخصص خود در پخش برنامه‌های مسابقات عمومی که در آنها برنده توسط شنوندگان تعیین می‌شود و با پخش سایر برنامه‌های تولیدشده توسط لویی مولن توانست در غیاب **RTL** و اوپای ۱ در جنوب فرانسه، خود را به عنوان بزرگترین رادیویی مردمی این منطقه بشناساند. این رادیو همچنین توانست مجریان مستعدی همانند ژوژه ساکره، پیر سکور، ژان-پیر فوکو و ژاپی ماکس را برای همکاری جذب نماید.

۱۹۸۶ به همراه **Publicis** راهاندازی شده بودند، از رقیച M6 گرفت. اما امروزه بازی سرنوشت دو قطب پیشین **NRJ** و **M6** را در کنار هم محبوب جوانان قرار داده است. علاوه بر موارد بالا ژان-پل بودکرو با سرمایه‌گذاری در زمینه تلفن همراه به دنبال اجاره شبکه **SFR** برای اپراتور NRG Mobile می‌باشد.

Next radio

Next Radio چهارمین گروه غیردولتی، در حال حاضر با استگاه‌های **BFM** و **RMC** تحت سپرستی مدیر سابق گروه **NRJ**، آلن ویل، قرار دارد. وی در سال ۲۰۰۰ پس از آنکه **RMC** با استناد به قانون منع تراکم مشاغل مانع خرید استگاه **NRJ** شده بود، اقدام به باخرید استگاه مزبور نمود. وی همچنین موفق به افزایش میزان تعداد شنوندگان از ۲/۳٪ به ۴/۲٪ در سال ۲۰۰۵ گردید.

در ادامه **RMC Info** به **RMC** تغییر نام داد و مقرش را از

رادیو **Skyrock** با دارابودن ۱/۸٪ شنونده در صدر رادیوهای مستقل قرار دارد. برنامه‌های این رادیو متشکل از موسیقی راپ و برنامه تربیتون آزاد می‌باشد که توسط مجری محبوب جوانان دیفول-اجرا می‌شود.

در ادامه رادیو مونت کارلو پخش برنامه‌ای به زبان ایتالیایی برای ایتالیا و برنامه دیگری به زبان عربی برای خاور نزدیک از کشور قبرس را آغاز کرد و بدین ترتیب به صورت Proche Orient RMC درآمد.

در اوایل دهه ۸۰ با ورود رادیوهای آزاد به صحنه، موقعیت رادیو مونت کارلو به خطر افتاد تا آنجا که در پی تصمیم دولت برای رهاسازی خویش از قبض تعهدات رادیوهای برونو مرزی، این رادیو تا مرز فروش پیش رفت، اما بهدلیل در پیش بودن انتخابات ریاست جمهوری ۱۹۸۸، فروشش عجالتاً به تعویق افتاد. تا اینکه بار دیگر در سال ۱۹۹۵ مجموعه Sud Communication (گروه لا براتوارهای پیر فابر در تولوز) به عنوان تنها خریدار رادیو مطرح گردید، اما نتوانست مبلغ لازم را جمع آوری نماید. در این فاصله

موناکو به پاریس منتقل کرد. رادیوی جدید فعالیت خود را بر پایه اخبار، برنامه‌های ورزشی و Talk Shows استوار ساخت. از جمله این برنامه‌ها می‌توان به برنامه‌ای اشاره کرد که اولین توماس (Evlyne Thomas) - مجری سابق برنامه این انتخاب من است در فراس ۳ - اجرای روزانه آن را بر عهده داشت. در سال ۲۰۰۱ آلن ویل با خرید امتیاز انحصاری پخش فوتبال جام جهانی، شگفتی‌ساز شد. **RMC Info** با اختصاص بودجه‌ای معادل ۱۸ میلیون یورو در سال، ۱۲۰ کارمند را در استخدام خود دارد. در حال حاضر آلن ویل به دنبال گسترش دامنه رادیوی خود به شمال فرانسه از طریق تصاحب مجدد فرکانس‌های امواج متوسط می‌باشد.

RMC (رادیو مونت کارلو) از لحاظ پیشینه تاریخی، دومین

رادیو *Skyrock* که در سال ۱۹۸۶ توسط پیر بلانژه راه اندازی شد، همان راه رادیو *Voix du Lézard* را در پیش گرفت. این رادیوی جوان و تأثیرگذار با راهبردی شدیداً تجاری پخش برنامه‌های تربیون آزاد تهیه شده توسط مالر، به نام شب به خیر زمین را آغاز نمود. اما از سال ۱۹۹۱ به بعد فان رادیو در پی اخراج آرتور، بر رادیوی مورد اشاره پیشی گرفت. با وجود این، *Skyrock* توانست با پخش برنامه *هيولاها* شنوندگان از دست رفته اش را مجدداً بازیابد، هرچند که پخش این برنامه به دنبال اظهار شادمانی مجری اش از مرگ یک مأمور پلیس در سال ۱۹۹۵ به حالت تعليق درآمد. یکسال بعد رادیو به سوی پخش موسیقی راپ کاملاً تغییر مسیر داد و در این راستا، دیفول، مجری سابق فان رادیو را به استخدام خود درآورد.

این رادیو در آغاز تحت مالکیت رادیو اروپایی^۱ قرار داشت، اما در سال ۱۹۹۹ به منظور رعایت قانون عدم تمرکز مشاغل به-ناچار از آن جدا شد و نخست به یک شرکت سرمایه‌گذاری بریتانیایی و سپس به مورگان گرانفل، عضو Deutsche Bank که تحت فروخته شد. در این بین شرکت هولдинگ Orbus که تحت مالکیت پیر بلانژه قرار داشت، ۲۰٪ سهام رادیو را در اختیار خود گرفت. *TF1* در سال ۲۰۰۵ شرکت در رادیو را برسی کرد. و سرانجام باید گفت که پیر بلانژه مؤسس این رادیو، نقش فعالی را در دورنمای رسانه رادیو در فرانسه ایفا می‌کند.

LV and Co

زار لون در کنار تهیه برنامه‌های تلویزیونی عامه‌پسند به-ویژه جهت پخش از طریق *TF1* (برنامه‌هایی چون شبنشینی مقدس، بین شهری، جزیره اغوا و ...)، فعالیت‌های رادیویی را از طریق شرکت موسوم به LV and Co ارائه داد. اما رادیو را در میان ایستگاه‌های *Alpes1 et MFM*، *Voltage FM* و رادیوی قدیمی مونمارتر را در اختیار خود دارد.

رادیو مونمارتر در سال ۱۹۸۱ به منظور پخش آهنگ‌های فرانسوی توسط گی نویل، کارمند پیشین *ORTF*، راه اندازی شد و مدیریت رادیو نخست به ریموند مارسیاک و سپس به پاسکال سوران سپرده شد. اما رادیو در سال ۱۹۹۴ در پی واگذاری به *RMC* به مونمارتر *FM* تغییر نام داد. چهار سال بعد در خلال فروش *RMC*، شرکت LV and Co رادیوی مزبور را خریداری نمود و با تغییر نام آن به *MFM* در مدیریت کریستف سایو قرار داد. اما وی این رادیو را در سال ۲۰۰۱ برای به دست گرفتن نقش کلیدی در رادیو اروپایی^۱ ترک نمود. پس از ایشان مجری زان-مارک موراندینی مدیریت کل گروه را تا سال ۲۰۰۳ عهده دار شد. وی پس از اجرای چندین ساله برنامه‌ای بحث‌انگیز به نام همه چیز امکان‌پذیر است، به *RMC* پیوست و در حال حاضر در رادیو اروپایی^۱ برنامه‌های مذهبی اجرا می‌کند. گروه لاگاردر از چند سال پیش به این سوکوشیده است تا شرکت LV and CO را خریداری نماید، ولی قانون منع تمرکز مشاغل مانع آن شده است.

RMC توانست رادیو نوستالژی و سپس رادیو مونمارتر را نیز خریداری نماید.

از سوی دیگر رادیو برای افزایش تعداد شنوندگان خود دست به تعویض پیاپی مجریان زد، اما این کار راه به جایی نبرد. در همین راستا ابو مورووسی، مدیر آنتن جای خود را به ژروم بلای داد که وی بعداً با ژان-پیر فوکو تعویض شد. علاوه بر این ژولین کورپه کارمند پیشین *NRJ* به همراه ژان-کلود بوره و پاتریک ساباتیه به کادر رادیو پیوستند.

سرانجام *RMC* به علت بدھی بسیار زیاد در سال ۱۹۹۸ به مجموعه Sud Communication فروخته شد. رادیو نوستالژی به *NRJ* و رادیو مونمارتر به شرکت LV and CO واگذار شدند. این عملیات که با تأیید مسئولان تنظیم بازار رقابت در حوزه امواج صوتی تصویری همراه بود، یک چهارم فرکانس‌های رادیوهای غیردولتی را تحت تأثیر خود قرار داد.

آل ویل پس از خرید *RMC* و به دنبال ثبت موقعيت خود اقدام به بازخرید *BFM* در سال ۲۰۰۲ نمود. رادیوی اقتصادی Business FM که در سال ۱۹۹۲ توسط ژاک آبرژل و رنه تاندرتون راه اندازی شده بود، تحت مدیریت طولانی مدت پاتریک فیو و

امواج FM در قیاس با AM از فرکانس بالاتری برخوردار بوده و مسافت کوتاه‌تری را می‌پیمایند. این امواج در مواجهه با موانع فیزیکی مانند دیوارها به شدت تحت تأثیر قرار می‌گیرند و به همین دلیل برای پخش امواج FM به رله‌های متعددی نیاز است.

زان-لوک مانو قرار گرفت. با آنکه مدیران رادیو آن را رادیویی مهم ارزیابی می‌کردند اما تعداد شنوندگانش همچنان اندک باقی ماند. در سال ۲۰۰۵ آلن ویل به لطف برخورداری از یک فرکانس رایگان بر روی تلویزیون دیجیتالی الکترومغناطیسی، در اقدامی تازه *BFM TV* را راه اندازی نمود.

رادیوهای مستقل رادیو *Skyrock* با دارابودن ۸/۸٪ شنونده در صدر رادیوهای مستقل قرار دارد. برنامه‌های این رادیو مشکل از موسیقی راپ و برنامه تربیون آزاد می‌باشد که توسط مجری محبوب جوانان دیفول - اجرا می‌شود. گفت و گوهای آزاد مطرح شده در این برنامه همیشه باب طبع شورای عالی رادیو و تلویزیون (CSA) نبوده است و این شورا به طور منظم در این خصوص به رادیو اخطار داده است. از جمله این اخطارها می‌توان به تذکر داده شده در سال ۲۰۰۱ در خصوص سخنان پخش شده پیرامون Loftstory اشاره کرد.

شیوه پخش AM

AM ساده‌ترین و قدیمی‌ترین روش برای پخش امواج بوده که در آن اطلاعات از طریق تغییر در دامنه امواج منتقل می‌شود. در این روش امواج به سه دسته بلند، کوتاه و متوسط تقسیم می‌شوند. رادیو فرانس انتر و رادیوهای برونو مرزی تا مدت مديدة از امواج بلند جهت پخش برنامه‌های خود استفاده می‌کردند، زیرا این امواج تا ساعت ۳۰۰ الی ۴۰۰ کیلومتری فرستنده خود منتشر شده و به این ترتیب سرزمین وسیعی در مقیاس ملی را تحت پوشش خود قرار می‌دهند. علاوه بر این، قابلیت انطباق‌پذیری امواج بلند با شرایط جغرافیایی و سیاسی کشور فرانسه بسیار بالا می‌باشد؛ به همین دلیل رادیو فرانس انتر تا به امروز ایستگاه تاریخی خود در ال‌وی‌س واقع در منطقه شر را حفظ نموده است.

رادیوهای برونو مرزی با بهره‌گیری از امواج بلند توانستند از طریق فرستنده‌هایی در لوکرامبورگ، موناکو، سار و آندور کشور فرانسه را زیر پوشش خود قرار دهند. هر چند امروزه پخش برنامه از طریق امواج بلند رو به کاهش است اما با وجود این، هنوز هم این روش حائز اهمیت است؛ زیرا ۲۰٪ شنوندگان فرانس انتر و یک سوم شنوندگان اروپایی^۸ RMC^۹ یا RTL^{۱۰} از این طریق امواج رادیویی را دریافت می‌کنند.

امواج کوتاه مسیر بسیار طولانی را می‌بینند اما کیفیت سیگنال آنها پایین است. این امواج از سال ۱۹۳۰ به بعد در کشورهای مستعمره استفاده می‌شد، زیرا ارسال آنها از قاره‌ای به قاره دیگر امکان‌پذیر است. این امواج امکان دورزندن مقامات دولتی کشورهای آفریقایی -که در آنها اخبار به شدت تحت کنترل می‌باشند- را فراهم می‌آورند. به عنوان مثال، RFI^{۱۱} و سایر رادیوهای بین‌المللی در حال حاضر با بهره‌گیری از امواج کوتاه چنین نقشی را ایفا می‌کنند.

در سال ۱۹۹۲ تزدیک به صد رادیوی مستقل کوچک به منظور تقویت نیروی خود گرد هم جمع شده و «گروه رادیوهای مستقل» را تشکیل دادند. این رادیوها عموماً رادیوهای محلی با مخاطبان جوان بودند که در شهرهای خود بسیار فراگیر شده بودند. از جمله این رادیوها می‌توان به Contact FM در لیون، Scoop در Radio Nova یا Alouette، Kiss، Oui FM، Sud Radio، شمال، در پاریس اشاره نمود. گروه رادیوهای مستقل از اکتبر سال ۲۰۰۰ به این سو در لیست مؤسسه مدیا متری قرار گرفته است. این گروه با جذب ۱۲/۶٪ شنوندگان، در چنان جایگاهی قرار گرفته است که از طریق شرکت تبلیغاتی لاگارد و از موضع قدرت با آگهی‌دهندگان پیرامون شرایط تبلیغ کالاهای منحصربه‌فرد ایشان به مذاکره می‌پردازد. در حال حاضر بین ۲۵ تا ۳۰٪ از این رادیوها امکان پخش تبلیغات سراسری از طریق رادیوهای خود را یافته‌اند. رقم کل معاملات این رادیوها به ۱۲۰ میلیون یورو می‌رسد.

دبای شدیداً رقابتی

تعداد پرشمار رادیوهای سبب شکل‌گیری نبردی بی‌رحمانه برای کسب درآمدهای تبلیغاتی شده است، به‌گونه‌ای که موضوعاتی همچون توزیع فرکانس‌ها، روش‌های محاسبه تعداد شنوندگان و رعایت قوانین بازار رقابت در کانون بحث‌ها و جدل‌ها قرار گرفته است. کسب یک فرکانس تنها از طریق امضاء قراردادی با CSA امکان‌پذیر می‌باشد. این قرارداد «فرمت» رادیو و تعهدات رادیو به ویژه در حوزه تولید برنامه‌های خبری محلی و برنامه‌های موسیقی را مشخص می‌سازد. رقابت مورد اشاره به ویژه بین رادیوهای موسیقی «جوانان» شدیدتر است. در همین راستا در سال ۲۰۰۳، NRJ از رادیو اروپایی^۲ به دلیل «رقابت ناسالم و تغییر فرمت» شکایت کرد. در واقع رادیوی مزبور رقبش را متهم می‌ساخت که برخلاف تعهداتش در قبال CSA و با تقلید از وی اقدام به افزایش پخش برنامه‌های موسیقی پاپ-راک و ترانه‌های خوانندگان مستعد نوظهور فرانسوی نموده است. اما رادیو اروپایی^۲ در توجیه عمل خود مدعی بود که این اقدام را در راستای حمایت از ظهور موسیقی‌های فرانسوی مستقل انجام داده است. سرانجام در همان سال رادیوها، تولیدکنندگان و CSA تفاهم‌نامه‌ای را بین خود در خصوص تنوع سبک‌های موسیقی امضا نمودند.

نبرد فرکانس‌ها

فرکانس‌ها دارایی کمیابی هستند که جزء اموال دولتی محسوب شده و از طریق آنها جریان اطلاعات میسر می‌شود. طیف فرکانس‌ها به موجب پخش‌نامه نخست وزیر، باید بین نهادهای زیر تقسیم گردد: رادیو و تلویزیون، ارتباطات تلفنی راه دور (3G)، GSM)، نیروهای مسلح، وزارت کشور، ناوگان هوایی و رادیو آسترلونومی. برای پخش امواج رادیویی به صورت آنالوگ دو شیوه موجود می‌باشد که عبارتند از: AM (دامنه مدولاسیون انگلیسی) و FM (دامنه فرکانس).

غیردولتی اداره می‌شود غالب فرستنده‌های رادیویی را راهاندازی نموده است؛ اما **NRJ** نیز با تأسیس شعبه **Towercast** وارد حوزه سبقاً انحصاری راهاندازی فرستنده‌های رادیویی شده است. فرستنده‌ها از سه طریق ماهواره، کابل‌های زمینی و یا فرکانس‌های هرتزی تغذیه می‌شوند. شبکه‌های بزرگ عمومی وابسته به بخش غیردولتی از کمبود فرکانس گله‌مندند. در واقع **RTL**، اروپای ۱ و **RMC** بر روی امواج FM تنها توسعه دو سوم فرانسوی‌ها قابل شنیدن هستند.

رئیس اسبق هیئت مدیره **RTL**، روبان لوپرو به طور مرتب در مورد وضعیت فوق افشاگری نموده است؛ وی در مصاحبه‌ای با لوموند به تاریخ ۳۱ اکتبر ۲۰۰۲ این سؤال را مطرح می‌نماید: «چگونه می‌توان بیش از این پذیرفت که رادیوهایی که در چند صدایی و بقای دموکراسی ما سهیم هستند در سراسر کشور قابل شنیدن نباشند؟» این وضعیت به خصوص برای کسب درآمداتی تبلیغاتی زیان‌آور می‌باشد. به همین دلیل **RTL** و رادیو اروپای ۱ از CSA خواسته‌اند تا در حدود ۵۰ فرکانس را در اختیار آنها قرار دهد تا بتوانند ظرفیت خود را در سطح ظرفیت فرانس انترو و فرانس انفو افزایش دهند.

در ماه می ۲۰۰۳ پیر بلازره، رئیس رادیو **Skyrock**، به مقامات دولتی پیشنهاد کرد که آنها به تمامی شبکه‌های ملی، باند فرکانسی برابر جهت استفاده در سراسر کشور اختصاص دهند؛ یعنی وضعیتی تقریباً مشابه با وضعیت رادیو فرانس انفو که در هر منطقه‌ای که برنامه‌اش پخش می‌شود فرکانسی در حدود ۱۰۵/۵ مگاهرتز را در اختیار دارد. اما اجرای چنین پیشنهادی با موانع فنی روبروست و می‌تواند اختلالاتی را در شبکه فعلی توزیع فرکانس‌ها ایجاد نماید.

اگرچه می‌توان از امواج متوسط به عنوان جایگزینی برای باند اشباع‌شده FM استفاده نمود، اما پخش این امواج به صورت آنالوگ کیفیت شنیداری چندان مطلوبی را به دنبال ندارد، لذا این امواج برای رادیوهای گفتاری، مناسب و برای رادیوهای موسیقی نامناسب‌اند؛ وانگهی به دنبال چنین جایگزینی برخی از شنوندگان ناچار خواهند شد تا گیرنده‌های جدیدی را تهیه نمایند. با وجود این، از سال ۲۰۰۳ به این سو شورای عالی رادیو و تلویزیون به پاره‌ای از رادیوها اجازه داده است تا برنامه‌های خود را بر روی امواج متوسط در پاریس و دیگر شهرهای بزرگ استان‌ها پخش نمایند.

یکی از گزینه‌ها برای حل مشکل مورد اشاره می‌تواند استفاده از رادیوهای دیجیتالی باشد. در حالی که این رادیوها در فرانسه به کندي گسترش یافته‌اند، در آلمان و بریتانیا ۲٪ از شنوندگان از این طریق امواج را دریافت می‌کنند. برای اجرای این روش باید پس از انتخاب استانداردی تکنیکی (DAB، DFB و...)، فرکانس‌های دیجیتالی را برگزید (به عنوان مثال بر روی مولیتیپلکس R5 تلویزیون دیجیتالی زمینی). همچنین تهیه

امواج متوسط (MW یا OM) حوزه‌هایی واقع در شعاع ۱۵۰ تا ۲۰۰ کیلومتری فرستنده خود را تحت پوشش قرار می‌دهند و به خوبی قابل انطباق با شرایط کشورهای فدرالی همچون آلمان می‌باشند. امروزه رادیو فرانس از این امواج در برخی از نواحی فرانسه به منظور تکمیل شبکه تحت پوشش امواج بلند فرانس انتر استفاده می‌کند.

باند FM اشباع‌شده

تغییر فرکانس، اجرایی‌ترین روش جهت پخش امواج رادیویی است؛ علاوه بر آن در این روش امکان پخش امواج به صورت استریو فراهم می‌شود. در واقع در این روش دامنه موج ثابت مانده و اطلاعات از طریق تغییر در فرکانس منتقل می‌شوند. امواج FM در قیاس با AM از فرکانس بالاتر برخوردار بوده و مسافت کوتاه تری را می‌پیمایند. این امواج در مواجهه با موانع فیزیکی مانند دیوارها به شدت تحت تأثیر قرار می‌گیرند و به همین دلیل برای پخش امواج FM به رله‌های متعددی نیاز است. باند امواج FM فرکانس‌های بین ۸۷/۵ تا ۱۰۸ مگاهرتز را

اگرچه می‌توان از امواج متوسط به عنوان جایگزینی برای باند اشباع‌شده FM استفاده نمود، اما پخش این امواج به صورت آنالوگ کیفیت شنیداری چندان مطلوبی را به دنبال ندارد، لذا این امواج برای رادیوهای گفتاری، مناسب و برای رادیوهای موسیقی نامناسب است - اند

شامل می‌شود که بر روی کاغذ معادل ۲۰۰ کanal رادیویی است. باندی که برای رادیو در نظر گرفته شده است نمی‌تواند از این میزان فراتر رود، زیرا باندهای مجاور توسط سایر نهادها استفاده می‌شوند. از سال‌های پایانی دهه ۷۰ به این سو، پخش امواج به صورت FM روش غالب استفاده رادیوها قرار گرفته است؛ با این حال برد فرستنده‌های FM همچنان زیر ۱۰۰ کیلومتر باقی مانده است. اگرچه امروزه در پاریس ۵۶ رادیویی FM وجود دارد اما به طور متوسط تنها در حدود ۲۰ برنامه از این رادیوها در سایر نقاط کشور قابل شنیدن هستند.

همچنین در این کشور بیش از ۶۰۰۰ فرکانس FM استفاده می‌شود که این رقم در قیاس با ۲۵۰۰ فرکانس در انگلستان و ۲۰۰۰ فرکانس در آلمان قابل توجه است. از این میزان ۳۵۰۰ فرکانس به اپراتورهای غیردولتی و ۲۶۰۰ فرکانس به رادیو فرانس اختصاص داده شده است. پخش دولتی در پاره‌ای از مناطق کشور به نام ایجاد تسهیلات در امر شنیدن، گاه تا چندین فرکانس را در اختیار خود گرفته است. TDF که از این به بعد توسط پخش

گیرنده‌های جدید ضروری خواهد بود. شورای عالی رادیو و تلویزیون تحقیقاتی را در این خصوص آغاز کرده است. به هر روی چشم‌انداز رادیو در حال سازماندهی مجدد است، چراکه در سال ۲۰۰۶ اعتبار جواز بسیاری از رادیوها پایان یافت. به همین دلیل شورای عالی رادیو و تلویزیون از هم‌اکنون در حال مذکره با متخصصان، پرامون سازماندهی طیف هرتز و تدارک پلان جدید فرکانس هاست.

نبرد بر سر جذب شنونده

رادیوهای غیردولتی منحصراً از طریق دریافت تبلیغات بهبقاء خود ادامه می‌دهند و از آنجاکه بهای پیام‌های تبلیغاتی بر حسب تعداد شنوندگان محاسبه می‌گردد، لذا این رادیوها پیوسته با نگرانی، نتایج ارائه شده از سوی مؤسسه مدیاگردی را دنبال می‌کنند. این امر سبب شده است تا رادیوهای مورد اشاره برای دریافت اطلاعیه و پیام‌های تبلیغاتی با یکدیگر به رقابت پردازند و هر یک بکوشند تا خود را صدرنشین رادیوهای فرانسه و ایل دوفرانس، رادیوهای جوانان و رادیوهای خبر و غیره اعلام نمایند. گاهی این رقابت‌ها با تبدیل شدن به تبلیغات دروغین سر از دادگاه درمی‌آورند.

در چنین فضایی معیارهای سنجش مدیاگردی همواره مورد بحث قرار گرفته است. روبان لاپرو از طرف RTL پیشنهاد داد تا به جای محاسبه مجموع شنوندگان روزانه یک رادیو، بیشتر تعداد شنوندگان وفادار آن ملاک قرار داده شود، زیرا با محاسبه مجموع شنوندگان نه می‌توان مدت زمانی را که هر شنونده با رادیو می‌گذراند تعیین کرد و نه میزان توجه وی به برنامه‌ها را مشخص نمود. وی در این خصوص می‌گوید: «شنونده وفادار یک رادیوی عمومی به شنیدن آن قناعت نمی‌کند، بلکه به آن گوش می‌دهد.» در سال ۲۰۰۲ رادیو فرانس، اروپای ۱ و RTL به مدیاگردی سفارش کردند تا در بررسی‌های خود کیفیت توجه به برنامه‌های رادیویی را مدنظر قرار دهد.

برای محاسبه تعداد شنوندگان رادیو، اظهارنظر خود شنوندگان ملاک قرار می‌گیرد؛ امری که می‌تواند پارهای از غرض- ورزی‌ها را در پی داشته باشد. به همین دلیل پیش‌بینی شده است تا با تقلید از ابتکار تلویزیون، اعضا گروه تحقیق شنونده را به ساعت‌های اوپریمتری مجهر کنند تا پیوسته آن را همراه خود داشته باشند. اما این روش بسیار پرهزینه است.

مؤسسه مدیاگردی

در دهه ۵۰ میلادی مقامات دولتی به منظور آگاهی از رفتار بینندگان تلویزیون نظرسنجی‌هایی را تدارک دیدند. سپس با ورود تبلیغات به عرصه، واحد پژوهش مخاطبان رسانه وابسته به ORTF، با ایجاد نخستین ابزار نظاممند جهت ارزیابی شنوندگان، آن را بر روی گروهی از بینندگان تلویزیون مورد استفاده قرار داد. به این گروه از بینندگان پرسشنامه‌هایی داده شد که در آن

سؤالاتی پیرامون نحوه و زمان استفاده ایشان از تلویزیون مطرح شده بود. این گروه پرسش شونده مجدداً در سال ۱۹۷۵ توسط مرکز مطالعات افکار عمومی (CEO) مورد نظرسنجی قرار گرفتند. مرکز مزبور پس از واگذاری اداره رسانه‌ها به نخست وزیری به صورت زیرمجموعه بخش حقوقی و فنی خبر (SJT) درآمد. ادیمات سیستم شنوندگانی تأثیرپذیری بود که به گونه بسیار دقیق نحوه استفاده از تلویزیون را در ۶۵۰ خانواره مشخص می‌کرد.

در سال ۱۹۸۵ به دنبال واگذاری CEO به بخش غیردولتی، مؤسسه مدیاگردی جایگزین آن شد. سهامداران این مؤسسه جدید را کانال‌ها، رادیوها و آژانس‌های تبلیغاتی تشکیل می‌دادند. در حال حاضر ۳۵٪ این سهام در اختیار شبکه‌های تلویزیونی (F5، TFI، F2، F3، C7، RTL و RMC) و ۳۵٪ باقی مانده متعلق به شرکت‌های تبلیغاتی است.

خود مؤسسه مدیاگردی کمیته‌های مختلفی از جمله «کمیته رادیو» را در بر می‌گیرد که شامل نمایندگانی از اروپای ۱، رادیو فرانس، NRJ، Skyrock و RTL (از ۲۰۰۲ به بعد) و نمایندگان شرکت‌های تبلیغاتی و شوراهای رسانه ایشان (اتحادیه آگهی‌دهندگان، Carat France، Havas Publicis، TMP) است.

مدیاگردی نظرسنجی خود را در مورد رادیو از طریق تلفن و بر روی یک گروه نمونه انجام می‌دهد. این گروه شامل ۱۶۳۰۵ نفر از دوشهنه تا جمجمه و ۸۱۵۴ نفر برای شنبه‌ها و یکشنبه‌های است. تا سال ۲۰۰۲ این نظرسنجی در مورد اشخاص ۱۵ سال به بالا صورت می‌گرفت، اما به دنبال فشار رادیوهای موسیقی NRJ و Skyrock مؤسسه مزبور سن نظرسنجی را از ۱۵ به ۱۳ سال کاهش داد. این نظرسنجی از این پس به تحقیق ۱۲۶ هزار نفری موسوم است. مؤسسه همچنین در سال ۲۰۰۵ علاوه بر ۷۵ هزار مصاحبه که در سطح ملی بر روی گروه مزبور انجام داده بود، تعداد ۵۰ هزار مصاحبه دیگر را به صورت هفتگی در سطح ناحیه‌ای و منطقه‌ای تدارک دید.

مجموع شنوندگان روزانه بر حسب درصد به عنوان عامل تعیین‌کننده پایه برای رادیو محاسبه می‌شود؛ در حالی که این عامل برای تلویزیون عبارت از میزان توجه بینندگان به برنامه‌های تلویزیونی است. شنوندگان روزانه رادیو شامل اشخاصی می‌شوند که حداقل یکبار در روز به ایستگاه مشخصی گوش فرا می‌دهند. نرخ استماع (تعارفه بازاری) بیانگر حجم استماع برنامه‌های یک ایستگاه یا یک گروه رادیویی در قیاس با حجم کلی استماع رسانه رادیوست. هر درصد شنوندگان روزانه متعادل ۴۹۸۳۲۰ شنونده ۱۳ سال و بالاتر می‌باشد. مؤسسه مدیاگردی از هنگام شکل‌گیری تا امروز تحت سرپرستی ژاکلین آگلیتا Jacqueline Aglietta (Jacqueline Aglietta) قرار داشته است.

